

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (suurkoda)

8. november 2022 *

Eelotsusetaotlus – Keskkond – Århusi konventsioon – Õigus pöörduda kohtusse – Artikli 9 lõige 3 – Euroopa Liidu põhiõiguste harta – Artikli 47 esimene lõik – Õigus tõhusale kohtulikule kaitsele – Keskkonnakaitseühendus – Sellise ühenduse õigus pöörduda liikmesriigi kohtusse, et vaidlustada teatavatele sõidukitele EÜ tüübikinnituse andmine – Määrus (EÜ) nr 715/2007 – Artikli 5 lõike 2 punkt a – Mootorsõidukid – Diiselmootor – Saasteainete heitkogused – Heitgaasi tagastusklapp – Lämmastikoksiidide (NO_x) heitkoguste vähendamine, mis on piiratud „temperatuurivahemikuga“ – Katkestusseade – Sellise seadme lubamine, kui vajadus on põhjendatud mootori kaitsmisega kahju või õnnetusjuhtumi eest ja sõiduki ohutuks kasutamiseks – Tehnoloogia tase

Kohtuasjas C-873/19,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Schleswig-Holsteinisches Verwaltungsgerichti (Schleswig-Holsteini halduskohus, Saksamaa) 20. novembri 2019. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 29. novembril 2019, menetluses

Deutsche Umwelthilfe eV

versus

Bundesrepublik Deutschland,

menetluses osales:

Volkswagen AG,

EUROOPA KOHUS (suurkoda),

koosseisus: president K. Lenaerts, asepresident L. Bay Larsen, kodade presidendid A. Prechal, K. Jürimäe, C. Lycourgos, E. Regan ja P.G. Xuereb (ettekandja), kohtunikud M. Ilešič, J.-C. Bonichot, A. Kumin, N. Jääskinen, N. Wahl ja I. Ziemele,

kohtujurist: A. Rantos,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

* Kohtumenetluse keel: saksa.

arvestades seisukohti, mille esitasid:

- Deutsche Umwelthilfe eV, esindaja: *Rechtsanwalt* R. Klinger,
- Bundesrepublik Deutschland, esindaja: F. Liebhart,
- Volkswagen AG, esindajad: *Rechtsanwälte* B. Wolfers ja R. B. A. Wollenschläger,
- Euroopa Komisjon, esindajad: A. C. Becker, G. Gattinara ja M. Huttunen,

olles 3. märtsi 2022. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus käsitleb seda, kuidas tõlgendada keskkonnainfo kättesaadavuse ja keskkonnaasjade otsustamises üldsuse osalemise ning neis asjus kohtu poole pöördumise konventsiooni, mis kirjutati alla 25. juunil 1998 Århusis (Taani) ja kiideti Euroopa Ühenduse nimel heaks nõukogu 17. veebruari 2005. aasta otsusega 2005/370/EÜ (ELT 2005, L 124, lk 1; edaspidi „Århusi konventsioon“), artikli 9 lõiget 3 ja Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „harta“) artikli 47 esimest lõiku ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. juuni 2007. aasta määruse (EÜ) nr 715/2007, mis käsitleb mootorsõidukite tüübikinnitust seoses väikeste sõiduautode ja kommertsveokite (Euro 5 ja Euro 6) heitmetega ning sõidukite remondi- ja hooldusteabe kättesaadavust (ELT 2007, L 171, lk 1), artikli 5 lõike 2 punkti a.
- 2 Taotlus on esitatud keskkonnakaitseühenduse Deutsche Umwelthilfe eV ja Bundesrepublik Deutschlandi (Saksamaa Liitvabariik) – keda esindab Kraftfahrt-Bundesamt (föderaalne mootorsõidukiamet, Saksamaa; edaspidi „KBA“) – vahelises kohtuvaidluses, mis puudutab otsust, millega viimane andis Volkswagen AG toodetud teatud sõidukite jaoks loa kasutada tarkvara, mis vähendab heitgaasitagastust olenevalt välistemperatuurist.

Õiguslik raamistik

Rahvusvaheline õigus

- 3 Århusi konventsiooni kaheksateistkümnendas põhjenduses on märgitud:

„olles huvitatud sellest, et organisatsioonidel ja teistel üldsuse esindajatel on võimalik pöörduda kohtu poole või kasutada muid õiguslikke vahendeid, et kaitsta oma õigustatud huve ja tagada seaduste täitmine“.
- 4 Konventsiooni artikli 2 „Mõisted“ lõigetes 4 ja 5 on ette nähtud:

„4. *üldsus* – üks või mitu füüsilist või juriidilist isikut ning siseriiklike õigusaktide või -praktika kohaselt ka nende isikute organisatsioonid, rühmad või muud ühendused;

5. *asjast huvitatud üldsus* – avalikkus, keda mõjutab või tõenäoliselt mõjutab [keskkonnaalaste] otsuste tegemine või kes on huvitatud keskkonnaasjade otsustamisest; asjast huvitatud üldsusena käsitatakse ka keskkonnakaitset edendavaid valitsusväliseid organisatsioone, mis vastavad siseriikliku õiguse nõuetele.“

5 Konventsiooni artikli 9 „Õigus pöörduda kohtusse“ lõigetes 3 ja 4 on sätestatud:

„3. Lisaks [selle artikli] lõigetes 1 ja 2 nimetatud menetlustele ning ilma et see piiraks lõigetes 1 ja 2 nimetatud menetluste kohaldamist, tagab konventsiooniosaline siseriiklike õigusaktide nõuetele vastavale üldsuse esindajale, juhul kui need nõuded on sätestatud, juurdepääsu kohtulikule või haldusmenetlusele, et vaidlustada eraõigusliku isiku või avaliku võimu organi tegevus või tegevusetus, mis on vastuolus siseriiklike keskkonnaõigusnormidega.

4. Lisaks lõikele 1 ja piiramata selle kohaldamist, peavad lõigetes 1, 2 ja 3 nimetatud menetlused nägema ette kohased ja tõhusad õiguskaitsevahendid, sealhulgas vajadusel esialgse õiguskaitse, ning olema ausad, õiglased, õigeaegsed ja mitte takistavalt kallid. Selle artikli alusel tehakse või talletatakse otsused kirjalikult. Kohtuotsused ja võimaluse korral ka muu asutuse otsused peavad olema üldsusele kättesaadavad.“

Liidu õigus

Määrus (EÜ) nr 1367/2006

6 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 6. septembri 2006. aasta määruse (EÜ) nr 1367/2006 keskkonnainfo kättesaadavuse, keskkonnaasjade otsustamises üldsuse osalemise ning neis asjus kohtu poole pöördumise Århusi konventsiooni sätete kohaldamise kohta ühenduse institutsioonide ja organite suhtes (ELT 2006, L 264, lk 13) artikli 1 lõikes 1 on ette nähtud:

„Käesoleva määruse eesmärk on aidata kaasa [Århusi konventsioonist] tulenevate kohustuste rakendamisele, kehtestades eeskirjad konventsiooni sätete kohaldamiseks ühenduse institutsioonide ja organite suhtes, eelkõige:

[...]

d) tagades keskkonnaasjades kohtu poole pöördumise võimaluse [Euroopa Ü]henduse tasandil käesolevas määruses sätestatud tingimustel.“

7 Määruse artikli 2 „Mõisted“ lõike 1 punktis f on sätestatud:

„Käesolevas määruses kasutatakse järgmisi mõisteid:

f) *keskkonnaõigus* – ühenduse õigusaktid, mis olenemata nende õiguslikust alusest, aitavad saavutada asutamislepingus sätestatud ühenduse keskkonnapoliitika eesmärged: säilitada, kaitsta ja parandada keskkonna kvaliteeti, kaitsta inimeste tervist, kasutada loodusressursse kaalutletult ja mõistlikult ning edendada rahvusvahelisel tasandil meetmeid piirkondlike või ülemaailmsete keskkonnaprobleemidega tegelemiseks“.

Raamdirektiiv

- 8 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. septembri 2007. aasta direktiiv 2007/46/EÜ, millega kehtestatakse raamistik mootorsõidukite ja nende haagiste ning selliste sõidukite jaoks mõeldud süsteemide, osade ja eraldi seadmestike kinnituse kohta (ELT 2007, L 263, lk 1) ning mida on muudetud komisjoni 7. oktoobri 2008. aasta määrusega (EÜ) nr 1060/2008 (ELT 2008, L 292, lk 1) (edaspidi „raamdirektiiv“), tunnistati alates 1. septembrist 2020 kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. mai 2018. aasta määrusega (EL) 2018/858 mootorsõidukite ja mootorsõidukite haagiste ning nende jaoks ette nähtud süsteemide, osade ja eraldi seadmestike tüübikinnituse ja turujärelevalve kohta, ning millega muudetakse määruseid (EÜ) nr 715/2007 ja (EÜ) nr 595/2009 ning tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2007/46/EÜ (ELT 2018, L 151, lk 1). Arvestades põhikohtuasja asjaolude asetleidmise aega, jääb selle suhtes siiski kohaldatavaks raamdirektiiv.
- 9 Raamdirektiivi artiklis 1 oli ette nähtud:
- „Käesolev direktiiv kehtestab ühtlustatud raamistiku, mis sisaldab haldusnorme ja üldisi tehnilisi nõudeid tüübikinnituse andmiseks kõigile selle reguleerimisalasse kuuluvatele uutele sõidukitele, nimetatud sõidukite süsteemidele, osadele ja eraldi seadmestikele, eesmärgiga hõlbustada nende registreerimist, müüki ja kasutuselevõtmist ühenduse piires.
- [...]
- Sõidukite ehitust ja töötamist käsitlevad tehnilised erinõuded sätestatakse käesoleva direktiivi rakendamist reguleerivates aktides, mille täielik loetelu on esitatud IV lisas.“
- 10 Raamdirektiivi artikli 3 punktis 5 oli sätestatud:
- „Käesolevas direktiivis ja IV lisas loetletud õigustloovates aktides kasutatakse järgmisi mõisteid, kui neis ei ole sätestatud teisiti:
- [...]
5. „EÜ tüübikinnitus“ – menetlus, millega liikmesriik tõendab, et sõiduki, süsteemi, osa või eraldi seadmestiku tüüp vastab asjakohastele haldusnormidele ja tehnilistele nõuetele, mis sisalduvad käesolevas direktiivis ja IV või XI lisas loetletud õigustloovates aktides“.
- 11 Raamdirektiivi IV lisa „Sõidukite EÜ tüübikinnituse nõuete loetelu“ I osas „Õigustloovad aktid, millega kehtestatakse seeriaviisiliselt piiranguteta toodetavate sõidukite EÜ tüübikinnituse nõuded“, oli „[v]äikeste tarbesõidukite heitgaasid[e] (Euro 5 ja Euro 6)/teabe kättesaadavus[e]“ osas viidatud määrusele nr 715/2007.

Määrus nr 715/2007

- 12 Määruse nr 715/2007 põhjendused 1, 6, 7 ja 12 on sõnastatud järgmiselt:
- „(1) [...] on vaja ühtlustada mootorsõidukite tüübikinnitusele seoses heitmetega esitatavad tehnilised nõuded, et vältida nõuete erinevusi liikmesriigiti ning tagada keskkonnakaitse kõrge tase.

[...]

- (6) Diiselmootoriga sõidukite [NO_x] heitkoguste oluline vähendamine on eriti vajalik õhu kvaliteedi parandamiseks ja saaste piirväärtustele vastamiseks. [...]
- (7) Heitkoguste normide kehtestamisel on oluline võtta arvesse nende mõju turgudele ja tootjate konkurentsivõimele, ettevõtetel tekkivaid otseseid ja kaudseid kulusid ning kasu, mis väljendub uuenduste ergutamises, õhu kvaliteedi paranemises, tervishoiukulude vähenemises ja keskmise eluea pikenemises, samuti üldises mõjus süsinikdioksiidi [(CO₂)] heitmetele.

[...]

- (12) Tuleks jätkata jõupingutusi, et rakendada rangemaid heitkoguste piirmäärasid, sealhulgas vähendada [CO₂] heitkoguseid, ja tagada, et need piirmäärad oleksid seotud sõidukite tegelike tulemustega nende kasutamise ajal.“

- 13 Määruse artikli 1 lõikes 1 on ette nähtud:

„Käesoleva määrusega kehtestatakse ühised tehnilised nõuded mootorsõidukite ja nende varuosade, näiteks varusaastetõrjeseadmete tüübikinnitusele seoses nende heitmetega.“

- 14 Määruse artikli 3 punktis 10 on sätestatud:

„Käesolevas määruses ja selle rakendusmeetmetes kasutatakse järgmisi mõisteid:

[...]

- 10) „katkestusseade“ – konstruktsioonielement, mille abil mõõdetakse temperatuuri, sõiduki kiirust, mootori pöörlemiskiirust, ülekandemehhanismi, sisselasketorustiku rõhku või muid parameetreid, mis aktiveerivad, muudavad, lükkavad edasi või deaktiveerivad saastekontrollisüsteemi mis tahes osade toimet, vähendades nii saastekontrollisüsteemi tõhusust olukorras, mis võib kergesti tekkida sõiduki tavapärasel töötamisel ning kasutamisel“.

- 15 Sama määruse artikli 4 lõigetes 1 ja 2 on sätestatud:

„1. Tootjad tõendavad, et kõik ühenduses müüdivad, registreeritavad või kasutuselevõetavad uued sõidukid saavad tüübikinnituse vastavalt käesolevale määrusele ja selle rakendusmeetmetele. Samuti tõendavad tootjad, et kõik uued varu-saastetõrjeseadmed, mis vajavad tüübikinnitust ja mida ühenduses müüakse või võetakse kasutusele, saavad tüübikinnituse vastavalt käesolevale määrusele ja selle rakendusmeetmetele.“

Need kohustused hõlmavad ka I lisas sätestatud heitkoguste piirväärtuste ja artiklis 5 viidatud rakendusmeetmete täitmist.

2. Tootjad tagavad, et tootmise vastavuse, saastetõrjeseadmete kulumiskindluse ja kasutusel olevate sõidukite nõuetele vastavuse kontrollimisel järgitakse tüübikinnitusmenetlust.

Lisaks peavad tootja võetavad tehnilised meetmed tagama summutitoru heitgaaside ja kütuseaurude tegeliku piiramise vastavalt käesolevale määrusele sõidukite normaalse kasutusaja jooksul normaalsetes kasutustingimustes. [...]

[...]“.

16 Määruse nr 715/2007 artikli 5 lõigetes 1 ja 2 on ette nähtud:

„1. Tootja varustab sõidukid selliselt, et komponendid, mis võivad mõjutada heitmeid, oleksid konstrueeritud, valmistatud ja kokku monteeritud selliselt, et sõiduk on normaalse kasutamise korral kooskõlas käesoleva määruse ja selle rakendusmeetmetega.

2. Keelatud on kasutada katkestusseadmeid, mis vähendavad saastekontrollisüsteemide tõhusust. Keeldu ei kohaldata, kui:

a) seade on vajalik mootori kaitsmiseks kahju või õnnetusjuhtumi eest ning sõiduki ohutuks kasutamiseks,

[...]“.

17 Määruse I lisas „Heitkoguste piirväärtused“ on muu hulgas ette nähtud NO_x heitkoguste piirmäärad.

Saksa õigus

18 21. jaanuari 1960. aasta halduskohtumenetluse seadustiku (Verwaltungsgerichtsordnung) (BGBl. 1960 I, lk 17) põhikohtuasjas kohaldatava redaktsiooni (BGBl. 1991 I, lk 686) (edaspidi „VwGO“) §-s 42 on kohtule esitatavate kaebuste vastuvõetavuse tingimused ette nähtud järgmiselt:

„1. Kaebusega võib nõuda haldusakti tühistamist (tühistamiskaebus) või haldusasutuse kohustamist andma akti, mille andmisest ta on keeldunud või mille ta on jätnud andmata (kohustamiskaebus).

2. Kui seaduses ei ole sätestatud teisiti, on selline kaebus vastuvõetav üksnes juhul, kui kaebuse esitaja väidab, et haldusaktiga või haldusakti andmisest keeldumisega või selle andmata jätmisega on tema õigusi kahjustatud.“

19 VwGO § 113 lõike 1 esimeses lauses on ette nähtud:

„Kui haldusakt on õigusvastane ja kui sellega on rikutud kaebuse esitaja õigusi, tühistab kohus haldusakti ja vajaduse korral vaideotsuse.“

- 20 7. detsembri 2006. aasta seaduse direktiivis 2003/35/EÜ ette nähtud keskkonnavalase õiguskaitse lisasätete kohta (keskkonnavalase õiguskaitse seadus) (Gesetz über ergänzende Vorschriften zu Rechtsbehelfen in Umweltangelegenheiten nach der EG-Richtlinie 2003/35/EG (Umwelt-Rechtsbehelfsgesetz – UmwRG)) (BGBl. 2006 I, lk 2816) põhikohtuasjas kohaldatava redaktsiooni (BGBl. 2017 I, lk 3290) (edaspidi „UmwRG“) § 1 lõikes 1 on sätestatud:

„Käesolevat seadust kohaldatakse järgmiste otsuste peale esitatud kaebuste suhtes:

[...]

- 5) haldusaktid või avalik-õiguslikud lepingud, millega antakse luba muudele kui punktides 1–2b osutatud projektidele föderalse õiguse, liidumaa õiguse või liidu õiguse vahetult kohaldatavate aktide keskkonnavalaste sätete alusel [...]

Käesolevat seadust kohaldatakse ka siis, kui vastupidi kehtivatele õigusnormidele ei ole mõnda esimeses lõigus osutatud otsust tehtud. [...]

[...]“.

- 21 UmwRG § 2 lõikes 1 on sätestatud:

„Paragrahvi 3 alusel tunnustatud riigisisene või välismaine ühendus võib, ilma et ta peaks tõendama oma õiguste rikkumist, esitada VwGO alusel kaebuse § 1 lõike 1 esimeses lõigus osutatud otsuse või sellise otsuse tegemata jätmise peale, kui ühendus:

- 1) tugineb sellele, et § 1 lõike 1 esimeses lõigus osutatud otsus või selle tegemata jätmine on vastuolus õigusnormidega, mis võivad olla asjakohased selle otsuse tegemiseks;
- 2) tugineb sellele, et § 1 lõike 1 esimeses lõigus osutatud otsus või selle tegemata jätmine mõjutab teda tema põhikirjajärgsel tegevusalal, milleks on aidata kaasa keskkonnakaitse eesmärkide saavutamisele [...]

[...]

Paragrahvi 1 lõike 1 esimese lõigu punktides 2a–6 osutatud otsuse või selle tegemata jätmise peale esitatud kaebuse korral peab ühendus lisaks tuginema keskkonnavalaste õigusnormide rikkumisele.“

- 22 UmwRG §-ga 3 on kehtestatud tingimused, millele riigisisened või välismaised ühendused peavad vastama tunnustuse saamiseks ja selleks, et neil oleks õigus selle seaduse alusel kaebus esitada, ning tunnustamismenetlus. UmwRG § 3 lõike 1 alusel tunnustatakse sellist ühendust taotluse alusel juhul, kui ta oma põhikirja kohaselt realselt ideeliselt ja mitte ainult ajutiselt edendab peamiselt keskkonnakaitse eesmärke, on tunnustamise ajaks tegutsenud vähemalt kolm aastat ja olnud selle aja jooksul aktiivne, tagab oma ülesannete nõuetekohase täitmise, eelkõige adekvaatse osalemise ametiasutuste otsustamismenetlustes, järgib üldist huvi teenivaid eesmärke ja võimaldab oma liikmeks astuda igal isikul, kes toetab tema eesmärke.

- 23 3. veebruari 2011. aasta määruse mootorsõidukite, nende haagiste ning nendele sõidukitele mõeldud süsteemide, osade ja eraldi seadmestike EÜ tüüvikinnituse kohta (mootorsõidukite EÜ tüüvikinnituse määrus) (Verordnung über die EG-Genehmigung für Kraftfahrzeuge und ihre

Anhänger sowie für Systeme, Bauteile und selbstständige technische Einheiten für diese Fahrzeuge (EG-Fahrzeuggenehmigungsverordnung – EG-FGV)) (BGBl. 2011 I, lk 126) põhikohtuasjas kohaldatava redaktsiooni § 25 lõikes 2 on sätestatud:

„1. Kui [KBA] tuvastab, et sõidukid, süsteemid, osad või eraldi seadmestikud ei vasta saadud tüübikinnitusele, võib ta selleks, et tagada toodangu vastavus saadud tüübikinnitusele, võtta vajalikud meetmed vastavalt asjasse puutuva tüübikinnituse suhtes kohaldatavale direktiivile [2007/46], [Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. märtsi 2002. aasta] direktiivile 2002/24/EÜ [kahe- või kolmerattaliste mootorsõidukite tüübikinnituse kohta, millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 92/61/EMÜ (EÜT 2002, L 124, lk 1; ELT eriväljaanne 13/29, lk 399),] või [Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. mai 2003. aasta] direktiivile 2003/37/EÜ [põllu- või metsamajanduslike traktorite, nende haagiste ja pukseeritavate vahetatavate masinate, ja nende masinate jaoks mõeldud süsteemide, nende osade ja eraldi seadmestike tüübikinnituse andmise kohta ja direktiivi 74/150/EMÜ kehtetuks tunnistamise kohta (ELT 2003, L 171, lk 1; ELT eriväljaanne 13/31, lk 311)].

2. Selleks et kõrvaldada ilmnenud puudused ja tagada juba kasutusele võetud sõidukite, nende osade või eraldi seadmestike vastavus, võib [KBA] tagantjärele vastu võtta lisasätteid.“

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

- 24 Volkswagen on autotootja, kes turustas mootorsõidukeid, sh sõidukimudelit VW Golf Plus TDI, mis oli varustatud Euro 5 põlvkonna EA 189 tüüpi diiselmootoriga. Neil sõidukitel oli heitgaasi tagastuskapp, mis on üks tehnoloogiatest, mida autotootjad, sh Volkswagen, kasutavad NO_x heitkoguste kontrollimiseks ja vähendamiseks.
- 25 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu esitatud andmete kohaselt oli neil sõidukitel alguses mootori juhtplokki integreeritud tarkvara, mis juhtis heitgaasi tagastussüsteemi kahel viisil, nimelt režiimil 0, mis käivitus sõiduki teel liiklemise ajal, ja režiimil 1, mis toimis saasteainete heitkoguseid puudutava tüübikinnituskatse ajal, mis kannab nime New European Driving Cycle (NEDC) ja mis toimub laboris. Režiimi 0 toimimise ajal heitgaasitagastuse määr vähenes. Tavapäraustes kasutustingimustes olid asjaomased sõidukid peaaegu alati režiimil 0 ega vastanud NO_x heitkoguste piirnormidele, mis on ette nähtud määruses nr 715/2007.
- 26 Nende sõidukite EÜ tüübikinnitusmenetluses ei teatanud Volkswagen KBA-le sellise tarkvara olemasolust.
- 27 KBA tegi 15. oktoobril 2015 määruse mootorsõidukite, nende haagiste ning nendele sõidukitele mõeldud süsteemide, osade ja eraldi seadmestike EÜ tüübikinnituse kohta (mootorsõidukite EÜ tüübikinnituse määrus) põhikohtuasjas kohaldatava redaktsiooni § 25 lõike 2 alusel otsuse, milles ta leidis, et see tarkvara kujutab endast määruse nr 715/2007 artikli 3 punkti 10 tähenduses „katkestusseadet“, mis ei ole määruse artikliga 5 kooskõlas, ning tegi Volkswagenile ettekirjutuse eemaldada see seade ja võtta vajalikke meetmeid, et tagada kõnealuste sõidukite vastavus asjakohaste riigisiseste ja Euroopa Liidu õigusnormidega.
- 28 Pärast seda otsust tegi Volkswagen tarkvarauuenduse. Selle uuenduse tagajärjel seadistati heitgaasi tagastuskapp heitgaasitagastuse määra reguleerimiseks nii, et tagastuse määr oli 0%, kui välistemperatuur oli alla –9 Celsiuse kraadi, 85%, kui see oli –9 kuni 11 Celsiuse kraadi, ning alates 11 Celsiuse kraadist ülespoole suurenes see nii, et saavutas 100% toimimise alles siis, kui

välitemperatuur oli kõrgem kui 15 Celsiuse kraadi. Tagastussüsteemiga heitgaasipuhastus toimis täistõhususega seega üksnes juhul, kui välitemperatuur oli kõrgem kui 15 Celsiuse kraadi (edaspidi „temperatuurivahemik“).

- 29 KBA andis 20. juuni 2016. aasta otsusega (edaspidi „vaidlusalune otsus“) põhikohtuasjas käsitletava tarkvara jaoks loa. Sellega seoses asus ta seisukohale, et asjasse puutuvatesse sõidukitesse (edaspidi „põhikohtuasjas kõne all olevad sõidukid“) alles jäänud katkestusseadmed on õiguspärased.
- 30 Ühendus Deutsche Umwelthilfe, kellel on vastavalt UmwRG §-le 3 õigus pöörduda kohtusse, esitas 15. novembril 2016 vaidlusaluse otsuse peale vaide, mille kohta siiski otsust ei tehtud.
- 31 Deutsche Umwelthilfe esitas 24. aprillil 2018 eelotsusetaotluse esitanud kohtule Schleswig-Holsteinisches Verwaltungsgerichtile (Schleswig-Holsteini halduskohus, Saksamaa) kaebuse vaidlusaluse otsuse tühistamise nõudes. Ta väidab, et põhikohtuasjas kõne all olevad sõidukid olid jätkuvalt varustatud määruse nr 715/2007 artikli 5 lõike 2 tähenduses ebaseadusliku katkestusseadmega, kuna see seade aktiveerub siis, kui temperatuur jõuab Saksamaa keskmise õhutemperatuurini. Veel leiab ühendus, et autotootjatel on võimalik välja töötada mootoreid, mis ei nõua, et tehnilistel põhjustel piirduks saastekontrollisüsteemide toimimine keskmise õhutemperatuuriga, ja mis seega toimiksid tavapärastes kasutustingimustes.
- 32 Saksamaa Liitvabariik, kes on põhikohtuasjas kostja, väidab esiteks, et Deutsche Umwelthilfe puudub kaebeõigus vaidlusaluse otsuse vaidlustamiseks ning et seetõttu on tema kaebus vastuvõetamatu. Teiseks on põhikohtuasjas kõne all olevate sõidukite temperatuurivahemik pärast tarkvarauuendust liidu õigusega kooskõlas.
- 33 Mis puudutab põhikohtuasja kaebuse vastuvõetavust, siis leiab eelotsusetaotluse esitanud kohus esiteks, et Deutsche Umwelthilfe ei ole kaebeõigust VwGO § 42 lõike 2 alusel, millest nähtub, et kui seaduses ei ole sätestatud teisiti, on kaebus vastuvõetav üksnes juhul, kui kaebuse esitaja väidab, et asjaomase haldusaktiga on tema õigusi kahjustatud. See säte väljendab seega asjaolu, et VwGOs ette nähtud individuaalsete õiguskaitsevahendite süsteem põhineb subjektiivsetel õigustel. Põhikohtuasi ei näi aga puuduvat subjektiivset õigust, mida oleks vaidlusaluse otsusega rikutud. Määruse nr 715/2007 artikli 5 lõike 2 esimeses lauses sätestatud keeld kasutada katkestusseadmeid, mis vähendavad saastekontrollisüsteemide tõhusust, s.o keeld, millele Deutsche Umwelthilfe tugineb, ei anna nimelt füüsilisele isikule subjektiivset õigust, kuna selle sätte eesmärk ei ole kaitsta üksikuid kodanikke.
- 34 Teiseks leiab eelotsusetaotluse esitanud kohus, et sellel ühendusel ei saa kaebeõigust olla UmwRG § 2 lõike 1 alusel koostoimes UmwRG § 1 lõikega 1, milles on ette nähtud VwGO § 42 lõike 2 esimese lauseosa tähenduses seadusest tulenev erand subjektiivse õiguse nõudest. Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib selle kohta, et keskkonnakaitseühendus võib UmwRG alusel kaebuse esitada ainult selle § 1 lõikes 1 loetletud otsuste peale. Nende otsuste hulgas on käesoleval juhul asjakohased üksnes need, mida on nimetatud selle sätte esimese lõigu punktis 5, nimelt „haldusaktid või avalik-õiguslikud lepingud, millega antakse luba [...] projektidele föderalse õiguse, liidumaa õiguse või liidu õiguse vahetult kohaldatavate aktide keskkonnaalaste sätete alusel“.
- 35 Vaidlusalune otsus ei ole aga otsus UmwRG § 1 lõike 1 punkti 5 tähenduses, kuna sellega ei antud luba mitte „projektile“, vaid „tootele“. Mõiste „projekt“ selle sätte tähenduses tuleneb nimelt linnaplaneerimise või maakasutuse planeerimise õigusest ja on määratletud lähtuvalt nõukogu

27. juuni 1985. aasta direktiivist 85/337/EÜ teatavate riiklike ja eraprojektide keskkonnamõju hindamise kohta (EÜT 1985, L 175, lk 40; ELT eriväljaanne 15/01, lk 248), mille artikli 1 lõike 2 kohaselt on mõiste „projekt“ tähendus „ehitiste või muude kätiste püstitamine või kavade teostamine“ ning „muu sekkumine looduskeskkonda ja maastikku, kaasa arvatud maavarade kaevandamine“. Sellega seoses nähtub põhikohtuasjas kõne all olevatest riigisisestest õigusnormidest, et nimetatud mõiste hõlmab üksnes püsirajatisi või meetmeid, mis kujutavad endast otsest sekkumist looduskeskkonda või maastikku. Järelikult ei saa väikeste sõiduautode EÜ tüübikinnitust ega ka sellise EÜ tüübikinnituse muutmist, mida puudutab vaidlusalune otsus, pidada „projektile“ loa andmiseks riigisisese õiguse tähenduses, kuna need ei puuduta püsirajatist ega too kaasa otsest sekkumist looduskeskkonda või maastikku.
- 36 Peale selle ei saa UmwRG sätteid kohaldada analoogia alusel, arvestades et arutelude käigus, mille tulemusel 2017. aastal UmwRGd muudeti, täpsustati sõnaselgelt, et see seadus ei puuduta toodete, sealhulgas mootorsõidukite valdkonda.
- 37 Kolmandaks ei saa Deutsche Umwelthilfe kaebeõigus eelotsusetaotluse esitanud kohtu hinnangul tuleneda ka Århusi konventsiooni artikli 9 lõikest 3, kuna nagu Euroopa Kohus leidis 20. detsembri 2017. aasta kohtuotsuses Protect Natur-, Arten- und Landschaftsschutz Umweltorganisation (C-664/15, EU:C:2017:987, punkt 45), puudub sellel sätel kui sellisel vahetu õiguspõhjus. Järelikult ei ole nimetatud artikkel 9 VwGO § 42 lõike 2 esimese lauseosa tähenduses seadusest tulenev erand subjektiivse õiguse nõudest.
- 38 Neil asjaoludel leiab eelotsusetaotluse esitanud kohus, et põhikohtuasjas esitatud kaebuse vastuvõetavus sõltub sellest, kas Deutsche Umwelthilfe kaebeõigus võib tuleneda vahetult liidu õigusest. Ta märgib selle kohta, et pidades silmas 20. detsembri 2017. aasta kohtuotsust Protect Natur-, Arten- und Landschaftsschutz Umweltorganisation (C-664/15, EU:C:2017:987, punkt 45), võib Deutsche Umwelthilfe kaebeõigus tuleneda Århusi konventsiooni artikli 9 lõike 3 ja harta artikli 47 esimese lõigu kohaldamisest nende koostoimes.
- 39 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et võttes arvesse liikmesriikide kohtute praktika lahknevusi seoses sellest kohtuotsusest tulenevate tagajärgedega, on tal vaja teada, kas Århusi konventsiooni artikli 9 lõiget 3 koostoimes harta artikli 47 esimese lõiguga tuleb tõlgendada nii, et keskkonnakaitseühendusel on lisaks UmwRGs ette nähtud kaebevõimalustele võimalik vaidlustada selline tootele antud haldusluba, nagu on kõne all kohtuasjas, kui ühenduse esitatud kaebuse eesmärk on tagada, et järgitakse liidu keskkonnaõiguse sätteid, millest ei tulene ühtegi subjektiivset õigust.
- 40 Eelotsusetaotluse esitanud kohus täpsustab, et tema kahtlused puudutavad Århusi konventsiooni artikli 9 lõike 3 tähenduses mõiste „siseriiklike õigusaktide nõuded“ tõlgendamist. Nimelt võib ühelt poolt olla mõeldav tõlgendada seda mõistet nii, et see hõlmab üksnes nõudeid, mille eesmärk on piiritleda kaebeõiguse omajate ringi, ning et järelikult piirdub liikmesriikide kaalutlusruum üksnes küsimusega, millistele keskkonnakaitseühendustele nad soovivad anda õiguse kaitsta üldist huvi keskkonna valdkonnas. Kui tuleks järgida seda tõlgendust, oleks Deutsche Umwelthilfel põhikohtuasjas kaebeõigus, kuna Saksa seadusandja kehtestas need nõuded UmwRG §-s 3 ja Deutsche Umwelthilfe on selle sätte alusel tunnustatud.
- 41 Teiselt poolt oleks mõeldav tõlgendada seda mõistet nii, et liikmesriikidel on õigus nõuded kindlaks määrata ka kaebuse eseme suhtes ja seega vabastada teatavad haldusotsused igasugusest keskkonnakaitseühenduste algatatud kohtulikust kontrollist. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu hinnangul võib nende ühenduste kaebeõiguse piiramine teatavate otsustega, eelkõige nendega,

millel on keskkonnale rasked tagajärjed, olla põhjendatud keskkonnaga seotud haldusotsuste suure hulga tõttu. Mis puudutab konkreetsemalt toodete jaoks antavaid lube, siis märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et tõepoolest ei saa asuda seisukohale, et need ei ole kunagi keskkonna jaoks väga tähtsad. Võttes arvesse toodetele antavate individuaalsete lubade paljusust, räägivad praktilised kaalutlused siiski selle kasuks, et liikmesriikidel peab olema võimalik üldistava analüüsi abil välistada teatavate üksikotsuste puhul ebakindlus, mis tuleneb kolmandate isikute – nagu keskkonnakaitseühendused – esitatud kaebustest.

- 42 Juhul, kui Euroopa Kohus leiab, et keskkonnakaitseühendusel on õigus esitada vaidlusaluse otsuse peale kaebus, tekib eelotsusetaotluse esitanud kohtul küsimus, kuidas tõlgendada määruse nr 715/2007 artikli 5 lõike 2 punkti a.
- 43 Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab, et põhikohtuasjas kõne all olev temperatuurivahemik kujutab endast katkestusseadet määruse nr 715/2007 artikli 3 punkti 10 tähenduses. Ta leiab, et kuigi määruses nr 715/2007 ei ole määratletud selles sättes sisalduvat mõistet „olukord, mis võib kergesti tekkida sõiduki tavapärasel töötamisel ning kasutamisel“, tuleb määruse eesmärke ja eelkõige selle põhjendusi 4 ja 6 arvestades asuda seisukohale, et tavapärasteks töötingimusteks saab pidada ainult tegelikke teeliikluse tingimusi. Sellega seoses leiab ta, et NO_x heitkoguste vähendamise eesmärgi saab saavutada üksnes siis, kui neid heitkoguseid tõepoolest vähendatakse sõiduki tegeliku kasutamise käigus, mitte ainult kunstlikes tingimustes. Ta tuletab meelde, et Euroopas kuulub alla 15 Celsiuse kraadine õhutemperatuur „tavapäraste tingimuste“ hulka, mis „või[vad] kergesti tekkida“ selle sätte tähenduses. 2018. aastal oli Saksamaal aasta keskmine õhutemperatuur nimelt 10,4 Celsiuse kraadi. Seega oleks juba täiesti keskmise õhutemperatuuri korral olnud põhikohtuasjas kõne all olevate sõidukite heitgaasitagastuse määr väiksem ja saastekontrollisüsteem osaliselt deaktiveeritud.
- 44 Eelotsusetaotluse esitanud kohtul on siiski tekkinud küsimus, kas katkestusseadme „vajalikkuse“ mõistet määruse nr 715/2007 artikli 5 lõike 2 punkti a tähenduses tuleb tõlgendada tehnika hetketaset silmas pidades, et teha kindlaks, kas katkestusseade on tõepoolest vajalik mootori kaitsmiseks kahju või õnnetusjuhtumi eest ning sõiduki ohutuks kasutamiseks. Veel soovib ta teada, kas arvesse tuleb võtta ka muid asjaolusid, nagu tootjate kulud ja mõju nende konkurentsivõimele.
- 45 Neil asjaoludel otsustas Schleswig-Holsteinisches Verwaltungsgericht (Schleswig-Holsteini halduskohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:
- „1. Kas [Århusi konventsiooni] artikli 9 lõiget 3 koostoimes [harta] artikliga 47 tuleb tõlgendada nii, et keskkonnakaitseühendustel peab põhimõtteliselt olema võimalik vaidlustada kohtus haldusotsust, millega antakse luba – mis võib olla vastuolus [määruse nr 715/2007] artikli 5 lõikega 2 – toota diiselmootoriga sõiduaautosid, mis on varustatud katkestusseadmega?
2. Kui vastus esimesele küsimusele on jaatav:
- a) Kas [määruse nr 715/2007] artikli 5 lõiget 2 tuleb tõlgendada nii, et selle hindamisel, kas katkestusseade on vajalik mootori kaitsmiseks kahju või õnnetusjuhtumi eest ning sõiduki ohutuks kasutamiseks, tuleb põhimõtteliselt lähtuda tehnika hetketasemest, mida tuleb mõista kui seda, mis on tüübikinnituse andmise ajal tehniliselt teostatav?
- b) Kas lisaks tehnika tasemele tuleb arvesse võtta muid asjaolusid, mis võivad kaasa tuua katkestusseadme kasutamise õiguspärasuse, olgugi et üksnes tehnika taseme põhjal asjaomase kuupäeva seisuga otsustades ei ole katkestusseade [määruse nr 715/2007] artikli 5 lõike 2 punkti a tähenduses „vajalik“?“

Eelotsuse küsimuste analüüs

Esimene küsimus

- 46 Esimese küsimusega palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kas Århusi konventsiooni artikli 9 lõiget 3 koostoimes harta artikli 47 esimese lõiguga tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus, kui keskkonnakaitseühendus, kellel on riigisisese õiguse alusel õigus pöörduda kohtusse, ei saa liikmesriigi kohtus vaidlustada haldusotsust EÜ tüübikinnituse andmise või muutmise kohta, mis võib olla vastuolus määruse nr 715/2007 artikli 5 lõikega 2.
- 47 Eelotsusetaotlusest nähtub, et esimene küsimus on põhjendatud asjaoluga, et eelotsusetaotluse esitanud kohtu arvates ei anna kohaldatavad riigisisised õigusnormid Deutsche Umwelthilfe õigust esitada kaebus EÜ tüübikinnituse andmise või muutmise kohta tehtud haldusotsuse peale, nagu on kõne all põhikohtuasjas.
- 48 Kõigepealt väärrib meeldetuletamist, et Euroopa Kohtul on pädevus teha eelotsus selle kohta, kuidas tõlgendada Århusi konventsiooni, millele ühendus kirjutas alla ja mis seejärel kiideti heaks otsusega 2005/370 ning mille sätted on seetõttu liidu õiguskorra lahutamatu osa (8. märtsi 2011. aasta kohtuotsus Lesoochranárske zoskupenie, C-240/09, EU:C:2011:125, punkt 30, ning 15. märtsi 2018. aasta kohtuotsus North East Pylon Pressure Campaign ja Sheehy, C-470/16, EU:C:2018:185, punkt 46 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 49 Århusi konventsiooni artikli 9 lõikest 3 nähtub, et ilma et see piiraks artikli 9 lõigetes 1 ja 2 nimetatud menetluste kohaldamist, tagab konventsiooniosaline riigisiseste õigusaktide nõuetele vastavale üldsuse esindajale, juhul kui need nõuded on sätestatud, juurdepääsu kohtulikule või haldusmenetlusele, et vaidlustada eraõigusliku isiku või avaliku võimu organi tegevus või tegevusetus, mis on vastuolus siseriiklike keskkonnaõigusnormidega.
- 50 Esimesena tuleb tõdeda, et haldusotsus EÜ tüübikinnituse andmise või muutmise kohta, mis võib olla vastuolus määruse nr 715/2007 artikli 5 lõikega 2, kuulub Århusi konventsiooni artikli 9 lõike 3 kohaldamisalasse, kuna see on avaliku võimu organi „tegevus“, mille kohta väidetakse, et see on vastuolus „siseriiklike keskkonnaõigusnormidega“.
- 51 Nimelt tuleb ühelt poolt meelde tuletada, et Euroopa Kohus leidis 17. detsembri 2020. aasta kohtuotsuses CLCV jt (diiselmootori katkestusseade) (C-693/18, EU:C:2020:1040, punktid 67, 86 ja 87) ning 14. juuli 2022. aasta kohtuotsuses GSMB Invest (C-128/20, EU:C:2022:570, punkt 43) ja 14. juuli 2022. aasta kohtuotsuses Volkswagen (C-134/20, EU:C:2022:571, punkt 50), et määrusega nr 715/2007 taotletav eesmärk seisneb nähtuvalt selle põhjendustest 1 ja 6 keskkonnakaitse kõrge taseme tagamises ja täpsemalt diiselmootoriga sõidukite NO_x heitkoguste olulises vähendamises, et parandada õhu kvaliteeti ja järgida saaste piirnorme.
- 52 Järeldust, et määrusel nr 715/2007 ja eelkõige selle artikli 5 lõikel 2 on selline keskkonnaalane eesmärk ning määrus on seega osa „keskkonnaõigusest“ Århusi konventsiooni artikli 9 lõike 3 tähenduses, ei lükka vastupidi KBA väidetele kuidagi ümber asjaolu, et määrus võeti vastu EÜ artikli 95 (nüüd ETLT artikkel 114) alusel, mis käsitleb liikmesriikide õigus- ja haldusnormide ühtlustamise meetmeid, mille eesmärk on siseturu rajamine ja selle toimimine.
- 53 Sellega seoses väärrib meeldetuletamist, et ETLT artikli 114 lõikes 3 on sätestatud, et liikmesriikide õigus- ja haldusnormide ühtlustamise meetmete ettepanekutes, mis käsitlevad keskkonnakaitset, võtab komisjon aluseks kaitstuse kõrge taseme, eriti võttes arvesse kõiki uusi teaduslikel faktidel

põhinevaid suundumusi. Järelikult, nagu kohtujurist oma ettepaneku punktis 50 märkis, ei välista asjaolu, et määrust nr 715/2007 ei võetud vastu keskkonnaspetsiifilisel õiguslikul alusel, näiteks EÜ artikli 175 (nüüd ELTL artikkel 192) alusel, selle määruse keskkonnaalast eesmärki ja kuulumist „keskkonnaõigusesse“.

- 54 Seda järeldust kinnitab esiteks määrus nr 1367/2006, mille eesmärk on vastavalt selle artikli 1 lõike 1 punktile d aidata kaasa Århusi konventsioonist tulenevate kohustuste rakendamisele, kehtestades eeskirjad konventsiooni sätete kohaldamiseks liidu institutsioonide ja organite suhtes ning eelkõige tagades keskkonnaasjades kohtu poole pöördumise võimaluse liidu tasandil. Nii on selle määruse artikli 2 lõike 1 punktis f sätestatud, et keskkonnaõigus selle määruse tähenduses on liidu õigusaktid, mis „olenemata nende õiguslikust alusest“ aitavad saavutada EL toimimise lepingus sätestatud liidu keskkonnapoliitika eesmarke, sh säilitada, kaitsta ja parandada keskkonna kvaliteeti ning kaitsta inimeste tervist.
- 55 Teiseks kinnitab seda järeldust Århusi konventsiooni rakendusjuhend ehk Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni Euroopa Majanduskomisjoni avaldatud dokument „Århusi konventsiooni rakendusjuhend“ (teine väljaanne, 2014), mida Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt võib pidada selgitavaks dokumendiks, mida võib vajaduse korral muu asjasse puutuva teabe hulgas konventsiooni tõlgendamisel arvesse võtta, kuigi selles juhendis sisalduv analüüs ei ole siduv ja sellel puudub õigusjõud, mis on konventsiooni sätetel (20. jaanuari 2021. aasta kohtuotsus Land Baden-Württemberg (asutusesisene teabevahetus), C-619/19, EU:C:2021:35, punkt 51 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 56 Nimelt kinnitab see juhend laia tähendust, mis tuleb omistada Århusi konventsiooni artikli 9 lõikes 3 sisalduvale väljendile „siseriiklikud keskkonnaõigusnormid“, kuna juhendi leheküljel 197 on märgitud, et „siseriiklikud keskkonnaalased õigusaktid ei piirdu üldsuse õigusega teabele või üldsuse osalemisõigusega, mis on konventsiooniga tagatud, ega seaduse tekstidega, mille enda või alajaotuse pealkirjas on mainitud keskkonda. Määrava tähtsusega on pigem see, kas kõnealune säte on ühel või teisel viisil keskkonnaga seotud. Tegevus ja tegevusetus, mis võib olla vastuolus sätetega, mis puudutavad eelkõige linnaplaneerimist, keskkonnamakse, kemikaalide või jäätmete kontrolli, loodusvarade kasutamist ja laevadelt pärinevat reostust, kuuluvad samuti lõike 3 kohaldamisalasse, olenemata sellest, kas sätted sisalduvad maakasutuse planeerimist käsitlevates õigusaktides, maksuseadustes või mereseadustes“.
- 57 Lisaks ei muuda asjaolu, et määruse nr 715/2007 artikli 5 lõike 2 esimene lause, milles on ette nähtud, et keelatud on kasutada katkestusseadmeid, mis vähendavad saastekontrollisüsteemide tõhusust, on väidetavalt tehnilist laadi, tõsiasi, et selle sätte eesmärk on sellise keelu abil just piirata heitgaasi kogust ja aidata seeläbi kaasa keskkonnakaitse eesmärgile, mida selle määrusega taotletakse.
- 58 Teiselt poolt tuleb määruse nr 715/2007 artikli 5 lõiget 2 kui keskkonnaõigusnormi, mis pealegi on ELTL artikli 288 lõike 2 alusel kõigis liikmesriikides vahetult kohaldatav, pidada Århusi konventsiooni artikli 9 lõike 3 tähenduses „siseriikliku õiguse“ osaks.
- 59 Teisena tuleb tõdeda, et keskkonnakaitseühendus, kellel on õigus pöörduda kohtusse, kuulub Århusi konventsiooni artikli 9 lõike 3 isikulisse kohaldamisalasse. Sellega seoses väärrib meeldetuletamist, et selleks et kaebuse esitajal oleksid selles sättes ette nähtud õigused, peab ta olema eelkõige „üldsuse esindaja“ ja vastama „siseriiklike õigusaktide nõuetele“.

- 60 Århusi konventsiooni artikli 2 lõike 4 kohaselt tähistab mõiste „üldsus“ ühte või mitut füüsilist või juriidilist isikut ning riigisiseste õigusaktide või -praktika kohaselt ka nende isikute organisatsioone, rühmi või muid ühendusi. Seega tuleneb konventsiooni artikli 2 lõikest 4 ja artikli 9 lõikest 3, et konventsiooniosalised võivad oma riigisiseses õiguses ette näha nõuded, millele keskkonnakaitseühendus peab vastama, et ta saaks kasutada viimati nimetatud sättes ette nähtud õigusi.
- 61 Eelotsusetaotlusest nähtub, et Saksa õiguses on need nõuded kehtestatud UmwRG § 3 lõikega 1 ja et Deutsche Umwelthilfe, kelle eesmärk on põhikirja kohaselt aidata kaasa loodus- ja keskkonnakaitsele ning tarbijakaitsele osas, milles see puudutab keskkonda ja tervist, vastab neile tingimustele ning et ta on tunnustatud keskkonnakaitseühendusena, kellel on UmwRG § 3 kohaselt õigus pöörduda kohtusse.
- 62 Lisaks tuleb tõdeda, et selline ühendus on samuti osa „asjast huvitatud üldsusest“ Århusi konventsiooni artikli 2 lõike 5 tähenduses, st avalikkusest, keda mõjutab või tõenäoliselt mõjutab keskkonnaalaste otsuste tegemine või kes on huvitatud keskkonnaasjade üle otsustamisest. Viimati nimetatud sätte kohaselt eeldatakse seega, et keskkonnakaitset edendavatel vabaühendustel, kes vastavad riigisisese õiguse nõuetele, on selline huvi.
- 63 Kolmandana, mis puudutab eelotsusetaotluse esitanud kohtu küsimusi, mille eesmärk on täpsemalt kindlaks teha, kas mõiste „siseriiklike õigusaktide nõuded“ Århusi konventsiooni artikli 9 lõike 3 tähenduses võimaldab konventsiooniosalistel sellised nõuded ette näha mitte ainult seoses kaebeõiguse omajate ringiga, vaid ka seoses kaebuse esemega, siis on oluline meelde tuletada, et Euroopa Kohus on leidnud, et sellest sättest ja eelkõige asjaolust, et konventsiooni kohaselt võivad selles silmas peetud õiguskaitsevahendite suhtes kehtida „nõuded“, tuleneb, et liikmesriigid võivad neile selleks jäetud kaalutusõiguse raames kehtestada menetlusnormid tingimuste kohta, mis peavad olema selliste õiguskaitsevahendite kasutamiseks täidetud (20. detsembri 2017. aasta kohtuotsus Protect Natur-, Arten- und Landschaftsschutz Umweltorganisation, C-664/15, EU:C:2017:987, punkt 86, ning 14. jaanuari 2021. aasta kohtuotsus Stichting Varkens in Nood jt, C-826/18, EU:C:2021:7, punkt 49).
- 64 Siiski tuleb esiteks märkida, et Århusi konventsiooni artikli 9 lõike 3 sõnastuse kohaselt puudutavad need nõuded kaebeõiguse omajate ringi kindlaksmääramist, mitte kaebuse eseme kindlaksmääramist, tingimusel et kaebus puudutab riigisiseste keskkonnaõigusnormide rikkumist. Sellest järeldub, et liikmesriigid ei või piirata artikli 9 lõike 3 esemelist kohaldamisala selliselt, et võimalike kaebuse esemete hulgast on välistatud riigisiseste keskkonnaõigusnormide teatud kategooriad.
- 65 Teiseks, kui liikmesriik kehtestab menetlusnormid, mida kohaldatakse Århusi konventsiooni artikli 9 lõikes 3 ette nähtud kaebustele, mis puudutavad nende õiguste teostamist, mis on keskkonnakaitseühendusel tulenevalt määruse nr 715/2007 artikli 5 lõikest 2, selleks et pädevate riigisiseste asutuste otsuseid kontrollitaks neil nimetatud artikli alusel lasuvate kohustuste seisukohast, siis kohaldab see liikmesriik liidu õigust harta artikli 51 lõike 1 tähenduses ja peab seega muu hulgas tagama, et järgitaks harta artikliga 47 tunnustatud õigust tõhusale õiguskaitsevahendile (vt selle kohta 20. detsembri 2017. aasta kohtuotsus Protect Natur-, Arten- und Landschaftsschutz Umweltorganisation, C-664/15, EU:C:2017:987, punktid 44 ja 87 ning seal viidatud kohtupraktika).

- 66 Seega, kuigi vastab tõele, et Århusi konventsiooni artikli 9 lõikel 3 puudub liidu õiguses vahetu õigusmõju, mistõttu sellele ei saa liidu õiguse kohaldamisalasse kuuluvas vaidluses iseenesest tugineda, et jätta kohaldamata riigisisene õigusnorm, mis on sellega vastuolus, nõuab esiteks liidu sõlmitud rahvusvaheliste lepingute esimus, et võimalikult suures ulatuses tõlgendataks riigisisest õigust kooskõlas sellest sättest tulenevate nõuetega, ja teiseks paneb see säte koostoimes harta artikliga 47 liikmesriikidele kohustuse tagada liidu õigusega antud õiguste, sealhulgas keskkonnaõigusnormidega antud õiguste tõhus kohtulik kaitse (20. detsembri 2017. aasta kohtuotsus Protect Natur-, Arten- und Landschaftsschutz Umweltorganisation, C-664/15, EU:C:2017:987, punkt 45).
- 67 Ent Århusi konventsiooni artikli 9 lõikes 3 ette nähtud kaebeõigus, mille eesmärk on võimaldada tagada tõhus keskkonnakaitse (8. märtsi 2011. aasta kohtuotsus Lesoochranárske zoskupenie, C-240/09, EU:C:2011:125, punkt 46), kaotaks oma soovitava toime või isegi oma sisu, kui mõeldaks, et riigisiseste õigusaktide nõuete kehtestamisega võib teatud kategooriatesse kuuluvad „üldsuse esindajad“ või seda enam „asjast huvitatud üldsuse esindajad“, nagu Århusi konventsiooni artikli 2 lõikes 5 esitatud nõuetele vastavad keskkonnakaitseühendused, jätta ilma igasugusest õigusest esitada kaebus eraõigusliku isiku või avaliku võimu organi tegevuse või tegevusetuse peale, mis on vastuolus teatud kategooriatesse kuuluvate riigisiseste keskkonnaõigusnormidega (vt selle kohta 20. detsembri 2017. aasta kohtuotsus Protect Natur-, Arten- und Landschaftsschutz Umweltorganisation, C-664/15, EU:C:2017:987, punkt 46).
- 68 Eriti ei või nende nõuete kehtestamine jätta keskkonnakaitseühendusi ilma võimalusest lasta kontrollida liidu keskkonnaõigusnormide järgimist, kuna sellised normid on ka kõige sagedamini suunatud üldisele huvile, mitte ainult üksikute eraisikute huvide kaitsele, ja nende ühenduste ülesanne on üldise huvi kaitsmine (20. detsembri 2017. aasta kohtuotsus Protect Natur-, Arten- und Landschaftsschutz Umweltorganisation, C-664/15, EU:C:2017:987, punkt 47 ning seal viidatud kohtupraktika).
- 69 Kuigi mõiste „siseriiklike õigusaktide nõuded“ Århusi konventsiooni artikli 9 lõikes 3 viitab sellele, et osalisriigid säilitavad selle sätte rakendamisel kaalutusõiguse, ei saa lubada, et nad kehtestavad nii ranged nõuded, et keskkonnakaitseühendustel on tegelikult võimatu esitada kaebust selles sättes silmas peetud tegevuse või tegevusetuse peale (20. detsembri 2017. aasta kohtuotsus Protect Natur-, Arten- und Landschaftsschutz Umweltorganisation, C-664/15, EU:C:2017:987, punkt 48).
- 70 Käesoleval juhul ilmneb eelotsusetaotluse esitanud kohtu esitatud asjaoludest, mida on meenutatud käesoleva kohtuotsuse punktides 33–35, et Saksa õiguses on ette nähtud, et kui keskkonnakaitseühendusel puudub õigus esitada kaebus „toote“ jaoks loa andmise otsuse peale, ei saa ta isegi juhul, kui ta vastab UmwRG § 3 lõikes 1 sätestatud nõuetele, esitada liikmesriigi kohtule kaebust otsuse peale EÜ tüübikinnituse andmise või muutmise kohta, mis võib olla vastuolus määruse nr 715/2007 artikli 5 lõikes 2 ette nähtud keeluga kasutada katkestusseadmeid, mis vähendavad saastekontrollisüsteemide tõhusust.
- 71 Jättes niiviisi keskkonnakaitseühendused ilma igasugusest õigusest esitada kaebus EÜ tüübikinnituse andmise või muutmise otsuse peale, on kõnealune riigisisene menetlusõigus vastuolus nõuetega, mis tulenevad Århusi konventsiooni artikli 9 lõikest 3 koostoimes harta artikliga 47 (vt analoogia alusel 20. detsembri 2017. aasta kohtuotsus Protect Natur-, Arten- und Landschaftsschutz Umweltorganisation, C-664/15, EU:C:2017:987, punkt 52).

- 72 Täpsemalt piirab asjaolu, et keskkonnakaitseühendusel, kellel ometigi on õigus algatada Århusi konventsiooni artikli 9 lõikes 3 nimetatud kohtumenetlusi, on võimatu pöörduda kohtusse, et vaidlustada otsus EÜ tüübikinnituse andmise või muutmise kohta, mis võib olla vastuolus määruse nr 715/2007 artikli 5 lõikega 2 ja seega „siseriikliku keskkonnaõigusnormiga“ artikli 9 lõike 3 tähenduses, harta artikliga 47 tagatud õigust tõhusale õiguskaitsevahendile. Sellist piirangut ei saa pidada põhjendatuks.
- 73 Mis puudutab argumenti, et keskkonnakaitseühenduste kaebeõiguse piiramine teatavate otsustega, eelkõige nendega, millel on keskkonnale rasked tagajärjed, võib olla põhjendatud keskkonnaga seotud haldusotsuste suure hulga tõttu, siis tuleb esiteks tõdeda, et nagu kohtujurist oma ettepaneku punktis 71 sisuliselt märkis, ei tulene Århusi konventsiooni artikli 9 lõikest 3, et selles ette nähtud kaebeõigus võiks olla piiratud üksnes otsustega, millel on keskkonnale rasked tagajärjed. Teiseks võivad EÜ tüübikinnituse andmise või muutmise otsused puudutada paljusid sõidukeid ning neid ei saa seega mingil juhul pidada keskkonna jaoks vähetähtsaks. Sellega seoses väärib meeldetuletamist, et määruse nr 715/2007 põhjendusest 6 nähtub, et diiselmootoriga sõidukite NO_x heitkoguste oluline vähendamine on eriti vajalik õhu kvaliteedi parandamiseks ja saaste piirväärtustele vastamiseks. Otsused EÜ tüübikinnituse andmise või muutmise kohta, mis rikuvad määruse artikli 5 lõikes 2 ette nähtud keeldu kasutada katkestusseadmeid, mis vähendavad saastekontrollisüsteemide tõhusust, võivad nurjata nende keskkonnakaitse eesmärkide saavutamise.
- 74 Peale selle, vastupidi KBA väidetele ei ole *actio popularis*'e vältimiseks tingimata vajalik, et niisugusel keskkonnakaitseühendusel nagu Deutsche Umwelthilfe puuduks võimalus esitada kaebus EÜ tüübikinnituse andmise või muutmise otsuste peale. Nimelt, nagu kohtujurist oma ettepaneku punktis 73 märkis, tuleb ühendust juhul, kui teda on tunnustatud riigisiseste õigusaktide nõuete kohaselt ja kui talle on seega keskkonnaasjades antud õigus pöörduda kohtusse, pidada isikuks, keda liidu keskkonnaõigusnormide rikkumine piisavalt puudutab, et ta võiks sellise rikkumise peale liikmesriigi kohtutesse pöörduda.
- 75 Järelikult on eelotsusetaotluse esitanud kohtu ülesanne tõlgendada menetlusõigust, mis puudutab tingimusi, mis peavad kaebuse esitamiseks täidetud olema, võimalikult suures ulatuses kooskõlas nii Århusi konventsiooni artikli 9 lõike 3 eesmärkidega kui ka liidu õigusega antud õiguste tõhusa kohtuliku kaitse eesmärgiga, et võimaldada niisugusel keskkonnakaitseühendusel nagu Deutsche Umwelthilfe kohtus vaidlustada otsus EÜ tüübikinnituse andmise või muutmise kohta, mis võib olla vastuolus määruse nr 715/2007 artikli 5 lõikega 2 (vt analoogia alusel 20. detsembri 2017. aasta kohtuotsus Protect Natur-, Arten- und Landschaftsschutz Umweltorganisation, C-664/15, EU:C:2017:987, punkt 54).
- 76 Sellega seoses tuleb märkida, et eelotsusetaotluse esitanud kohus mainis oma eelotsusetaotluses kohtuotsust, mis on Saksamaal tehtud pärast 20. detsembri 2017. aasta kohtuotsust Protect Natur-, Arten- und Landschaftsschutz Umweltorganisation (C-664/15, EU:C:2017:987), milles tunnustati VwGO § 42 lõike 2 teise lauseosa sellise kooskõlalise tõlgendamise teel niisuguse ühenduse kaebeõigust, kui viimane püüab tagada, et järgitaks liidu keskkonnaõigusel põhinevaid sätteid. Seega ei näi esmapilgul olevat välistatud, et sellise keskkonnakaitseühenduse nagu Deutsche Umwelthilfe kaebeõigust saab tunnustada Saksa õiguse niisuguse tõlgenduse alusel, mis vastab Århusi konventsiooni artikli 9 lõikest 3 koostoimes harta artikliga 47 tulenevatele nõuetele.
- 77 Kui niisugune kooskõlaline tõlgendamine osutub võimatuks, tuleb meeles pidada, et iga riigisisene kohus peab oma pädevuse piires jätma liikmesriigi organina tema menetluses olevas kohtuvaidluses kohaldamata riigisisese õigusnormi, mis on vastuolus vahetut õigusmõju omava

liidu õigusnormiga (19. novembri 2019. aasta kohtuotsus A. K. jt (kõrgeima kohtu distsiplinaarkolleegiumi sõltumatus), C-585/18, C-624/18 ja C-625/18, EU:C:2019:982, punkt 161 ning seal viidatud kohtupraktika).

- 78 Nagu nähtub käesoleva kohtuotsuse punktist 66, puudub Århusi konventsiooni artikli 9 lõikel 3 iseenesest vahetu õigusmõju, mistõttu ei saa see sätte sundida eelotsusetaotluse esitanud kohut jätma sellega vastuolus oleva riigisisese sätte kohaldamata.
- 79 Selles sättes ette nähtud kaalutlusruum, mis on liikmesriikidele antud kaebeõigust reguleerivate õigusnormide kehtestamiseks, ei mõjuta siiski nende kohustust tagada harta artikliga 47 tunnustatud õigus tõhusale õiguskaitsevahendile, nagu on meenutatud ka Århusi konventsiooni artikli 9 lõikes 4. Artikkel 47 on aga iseenesest piisav ega vaja täpsustamist liidu või riigisiseste õigusnormidega, selleks et isikutel tekiks subjektiivne õigus, millele nad saavad vahetult tugineda (19. novembri 2019. aasta kohtuotsus A. K. jt (kõrgeima kohtu distsiplinaarkolleegiumi sõltumatus), C-585/18, C-624/18 ja C-625/18, EU:C:2019:982, punkt 162 ning seal viidatud kohtupraktika). Nii võib sellele artiklile tugineda kui piirangule, mis kehtib kaalutlusõiguse suhtes, mis on Århusi konventsiooni artikli 9 lõike 3 kohaselt liikmesriikidele jäetud.
- 80 Seega peab eelotsusetaotluse esitanud kohus käesoleva kohtuotsuse punktis 77 kirjeldatud olukorras jätma kohaldamata riigisiseseid õigusnormid, mis välistavad selle, et niisugusel keskkonnakaitseühendusel nagu Deutsche Umwelthilfe on võimalus vaidlustada otsus EÜ tüübikinnituse andmise või muutmise kohta, mis võib olla vastuolus määruse nr 715/2007 artikli 5 lõikega 2.
- 81 Kõike eespool toodut silmas pidades tuleb esimesele küsimusele vastata, et Århusi konventsiooni artikli 9 lõiget 3 koostoimes harta artikliga 47 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus, kui keskkonnakaitseühendus, kellel on riigisisese õiguse alusel õigus pöörduda kohtusse, ei saa liikmesriigi kohtus vaidlustada haldusotsust EÜ tüübikinnituse andmise või muutmise kohta, mis võib olla vastuolus määruse nr 715/2007 artikli 5 lõikega 2.

Teine küsimus

- 82 Teise küsimuse punktidega a ja b, mida tuleb analüüsida koos, palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kas määruse nr 715/2007 artikli 5 lõike 2 punkti a tuleb tõlgendada nii, et katkestusseadme „vajalikkust“ selle sätte tähenduses tuleb hinnata lähtuvalt tehnika tasemest EÜ tüübikinnituse andmise ajal, ja kas katkestusseadme õiguspärasuse analüüsimisel tuleb arvesse võtta muid asjaolusid peale „vajalikkuse“.
- 83 Kõigepealt väärrib meeldetuletamist, et määruse nr 715/2007 artikli 3 punktis 10 on „katkestusseade“ määratletud kui „konstruktsioonelement, mille abil mõõdetakse temperatuuri, sõiduki kiirust, mootori pöörlemiskiirust, ülekandemehhanismi, sisselasketorustiku rõhku või muid parameetreid, mis aktiveerivad, muudavad, lükkavad edasi või deaktiveerivad saastekontrollisüsteemi mis tahes osade toimet, vähendades nii saastekontrollisüsteemi tõhusust olukorras, mis võib kergesti tekkida sõiduki tavapärasel töötamisel ning kasutamisel“.
- 84 Käesoleval juhul nähtub eelotsusetaotlusest, et põhikohtuasjas kõne all oleva tarkvaraga loodi temperatuurivahemik, mille kohaselt on heitgaasitagastuse määr 0%, kui välistemperatuur on alla –9 Celsiuse kraadi, 85%, kui see on –9 kuni 11 Celsiuse kraadi, ning alates 11 Celsiuse kraadist ülespoole suureneb see nii, et saavutab 100% toimimise alles siis, kui välistemperatuur on kõrgem

kui 15 Celsiuse kraadi. Nagu eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, väheneb heitgaasitagastus seega 85%-ni, kui temperatuur jõuab Saksamaa keskmise õhutemperatuurini, mis 2018. aastal oli 10,4 Celsiuse kraadi.

- 85 Sellega seoses on Euroopa Kohus põhikohtuasjas kõne all olevaga identse temperatuurivahemiku kohta leidnud, et määruse nr 715/2007 artikli 3 punkti 10 koostoimes selle määruse artikli 5 lõikega 1 tuleb tõlgendada nii, et seade, mis tagab selles määruses ette nähtud heitkoguste piirnormide järgimise üksnes siis, kui välistemperatuur on vahemikus 15–33 Celsiuse kraadi ja liiklemine toimub madalamal kui 1000 meetrit merepinnast, kujutab endast „katkestusseadet“ artikli 3 punkti 10 tähenduses (14. juuli 2022. aasta kohtuotsus GSMB Invest, C-128/20, EU:C:2022:570, punkt 47, ja 14. juuli 2022. aasta kohtuotsus Volkswagen, C-134/20, EU:C:2022:571, punkt 54).
- 86 Määruse nr 715/2007 artikli 5 lõike 2 kohaselt on keelatud kasutada katkestusseadmeid, mis vähendavad saastekontrollisüsteemide tõhusust. Sellest keelust on siiski kolm erandit, sealhulgas määruse artikli 5 lõike 2 punktis a ette nähtud olukord, kus „seade on vajalik mootori kaitsmiseks kahju või õnnetusjuhtumi eest ning sõiduki ohutuks kasutamiseks“.
- 87 Kuna selles sättes on ette nähtud erand keelust kasutada katkestusseadmeid, mis vähendavad saastekontrollisüsteemide tõhusust, tuleb seda sätet tõlgendada kitsalt (14. juuli 2022. aasta kohtuotsus GSMB Invest, C-128/20, EU:C:2022:570, punkt 50; 14. juuli 2022. aasta kohtuotsus Volkswagen, C-134/20, EU:C:2022:571, punkt 63, ning 14. juuli 2022. aasta kohtuotsus Porsche Inter Auto ja Volkswagen, C-145/20, EU:C:2022:572, punkt 61).
- 88 Määruse nr 715/2007 artikli 5 lõike 2 punkti a sõnastusest endast nähtub, et selles sättes ette nähtud erandi alla kuulumiseks peab katkestusseadme vajadus olema põhjendatud mitte üksnes mootori kaitsmisega kahju või õnnetusjuhtumi eest, vaid ka sõiduki ohutu kasutamisega. Nimelt tuleb selles sättes sidesõna „ning“ kasutamist arvestades seda sätet tõlgendada nii, et selles ette nähtud tingimused on kumulatiivsed (14. juuli 2022. aasta kohtuotsus GSMB Invest, C-128/20, EU:C:2022:570, punkt 61; 14. juuli 2022. aasta kohtuotsus Volkswagen, C-134/20, EU:C:2022:571, punkt 73, ning 14. juuli 2022. aasta kohtuotsus Porsche Inter Auto ja Volkswagen, C-145/20, EU:C:2022:572, punkt 72).
- 89 Järelikult ja võttes arvesse, et seda erandit tuleb tõlgendada kitsalt, võib selline katkestusseade, nagu on kõne all põhikohtuasjas, olla selle erandi alusel põhjendatud üksnes juhul, kui on tõendatud, et seade vastab kitsalt vajadusele vältida heitgaasi tagastussüsteemi mõne detaili toimimise häirete tõttu vahetuid riske mootorile kahju või õnnetusjuhtumi näol, mis on nii tõsised, et tekitavad konkreetse ohu selle seadmega varustatud sõidukiga sõitmisel. Selline kontrollimine kuulub põhikohtuasjas siiski faktiliste asjaolude hindamise alla, mis on üksnes eelotsusetaotluse esitanud kohtu ülesanne (14. juuli 2022. aasta kohtuotsus GSMB Invest, C-128/20, EU:C:2022:570, punkt 62; 14. juuli 2022. aasta kohtuotsus Volkswagen, C-134/20, EU:C:2022:571, punkt 74, ning 14. juuli 2022. aasta kohtuotsus Porsche Inter Auto ja Volkswagen, C-145/20, EU:C:2022:572, punkt 73).
- 90 Mis puudutab põhikohtuasjas kõne all olevaga identset temperatuurivahemikku, siis on Euroopa Kohus lisaks leidnud, et kuigi vastab tõele, et määruse nr 715/2007 artikli 5 lõike 2 punktiga a ei ole selles sättes ette nähtud erandi kohaldamiseks formaalselt kehtestatud muid tingimusi, oleks katkestusseade, mis peaks tavapärastel liiklustingimustel toimima suurema osa aasta vältel, et mootor oleks kaitstud kahju või õnnetusjuhtumi eest ja et sõiduki ohutu kasutamine oleks tagatud, ilmselgelt vastuolus määruse eesmärgiga, millest see säte lubab kõrvale kalduda üksnes

väga spetsiifilistel asjaoludel, ja tooks kaasa selle, et sõidukite NO_x heitkoguste piiramise põhimõtet kui sellist kahjustataks ebaproportsionaalselt (14. juuli 2022. aasta kohtuotsus GSMB Invest, C-128/20, EU:C:2022:570, punkt 63; 14. juuli 2022. aasta kohtuotsus Volkswagen, C-134/20, EU:C:2022:571, punkt 75, ning 14. juuli 2022. aasta kohtuotsus Porsche Inter Auto ja Volkswagen, C-145/20, EU:C:2022:572, punkt 74).

- 91 Euroopa Kohus järeldas seega, et arvestades kitsast tõlgendust, mis tuleb anda artikli 5 lõike 2 punktile a, ei saa niisugune katkestusseade olla selle sätte alusel põhjendatud. Nimelt, kui nõustuda sellega, et niisugune katkestusseade võib kuuluda selles sättes ette nähtud erandi kohaldamisalasse, muudaks see erandi kohaldatavaks suurema osa aasta jooksul liidu territooriumil valitsevate tegelike sõidutingimuste korral, mistõttu selliste katkestusseadmete keelu põhimõtet, mis on sätestatud määruse nr 715/2007 artikli 5 lõikes 2, võidaks praktikas kohaldada harvemini kui nimetatud erandit (14. juuli 2022. aasta kohtuotsus GSMB Invest, C-128/20, EU:C:2022:570, punktid 64 ja 65; 14. juuli 2022. aasta kohtuotsus Volkswagen, C-134/20, EU:C:2022:571, punktid 76 ja 77, ning 14. juuli 2022. aasta kohtuotsus Porsche Inter Auto ja Volkswagen, C-145/20, EU:C:2022:572, punktid 75 ja 76).
- 92 Veel rõhutas Euroopa Kohus esiteks, et määruse nr 715/2007 põhjendusest 7 nähtub, et kui liidu seadusandja määras kindlaks heitkoguste piirnormid, võttis ta arvesse tootjate majanduslikke huve ja eelkõige ettevõtjate kulusid, mis tulenevad vajadusest järgida neid piirnorme. Seega peavad tootjad kohanduma ja rakendama tehnilisi seadmeid, mis on nende normide järgimiseks sobivad, kuna määrus ei kehtesta mingit kohustust kasutada erilist tehnoloogiat (14. juuli 2022. aasta kohtuotsus GSMB Invest, C-128/20, EU:C:2022:570, punkt 67; 14. juuli 2022. aasta kohtuotsus Volkswagen, C-134/20, EU:C:2022:571, punkt 79, ning 14. juuli 2022. aasta kohtuotsus Porsche Inter Auto ja Volkswagen, C-145/20, EU:C:2022:572, punkt 78).
- 93 Teiseks tähendab määruse nr 715/2007 eesmärk, milleks on tagada keskkonnakaitse kõrge tase ja parandada õhu kvaliteeti liidus, NO_x heitkoguste tegelikku vähendamist sõidukite normaalse kasutusaja jooksul. Kui aga lubada selle määruse artikli 5 lõike 2 punkti a alusel katkestusseadet üksnes põhjusel, et näiteks teadusuuringute kulu on suur, tehnilised seadmed on kulukad või sõiduki hooldustööd on kasutaja jaoks sagedasemad ja kallimad, seaks see kõnealuse eesmärgi ohtu (14. juuli 2022. aasta kohtuotsus GSMB Invest, C-128/20, EU:C:2022:570, punkt 68; 14. juuli 2022. aasta kohtuotsus Volkswagen, C-134/20, EU:C:2022:571, punkt 80, ning 14. juuli 2022. aasta kohtuotsus Porsche Inter Auto ja Volkswagen, C-145/20, EU:C:2022:572, punkt 79).
- 94 Neil asjaoludel ja võttes arvesse asjaolu, et seda sätet tuleb tõlgendada kitsalt, tuleb asuda seisukohale, et katkestusseade on selle sätte tähenduses „vajalik“ üksnes siis, kui selle seadme või sellega varustatud sõiduki EÜ tüübikinnituse saamise ajal ei võimalda ükski muu tehniline lahendus vältida vahetuid riske mootorile kahju või õnnetusjuhtumi näol, mis tekitavad sõidukiga sõitmisel konkreetse ohu (14. juuli 2022. aasta kohtuotsus GSMB Invest, C-128/20, EU:C:2022:570, punkt 69; 14. juuli 2022. aasta kohtuotsus Volkswagen, C-134/20, EU:C:2022:571, punkt 81, ning 14. juuli 2022. aasta kohtuotsus Porsche Inter Auto ja Volkswagen, C-145/20, EU:C:2022:572, punkt 80).
- 95 Seetõttu tuleb teisele küsimusele vastata, et määruse nr 715/2007 artikli 5 lõike 2 punkti a tuleb tõlgendada nii, et katkestusseade võib olla selle sätte alusel põhjendatud üksnes tingimusel, et on tõendatud, et seade vastab kitsalt vajadusele vältida heitgaasi tagastussüsteemi mõne detaili toimimise häirete tõttu vahetuid riske mootorile kahju või õnnetusjuhtumi näol, mis on nii tõsised, et tekitavad konkreetse ohu selle seadmega varustatud sõidukiga sõitmisel. Lisaks on katkestusseade selle sätte tähenduses „vajalik“ üksnes juhul, kui sellele seadmele või sellega

varustatud sõidukile EÜ tüübikinnituse andmise ajal ei võimalda ükski muu tehniline lahendus vältida vahetuid riske mootorile kahju või õnnetusjuhtumi näol, mis tekitavad sõidukiga sõitmisel konkreetse ohu.

Kohtukulud

- 96 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (suurkoda) otsustab:

- 1. Keskkonnainfo kättesaadavuse ja keskkonnaasjade otsustamises üldsuse osalemise ning neis asjus kohtu poole pöördumise konventsiooni, mis kirjutati alla 25. juunil 1998 Århusis ja kiideti Euroopa Ühenduse nimel heaks nõukogu 17. veebruari 2005. aasta otsusega 2005/370/EÜ, artikli 9 lõiget 3 koostoimes Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikliga 47 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus, kui keskkonnakaitseühendus, kellel on riigisisese õiguse alusel õigus pöörduda kohtusse, ei saa liikmesriigi kohtus vaidlustada haldusotsust EÜ tüübikinnituse andmise või muutmise kohta, mis võib olla vastuolus Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. juuni 2007. aasta määruse (EÜ) nr 715/2007, mis käsitleb mootorsõidukite tüübikinnitust seoses väikeste sõiduautode ja kommertsveokite (Euro 5 ja Euro 6) heitmetega ning sõidukite remondi- ja hooldusteabe kättesaadavust, artikli 5 lõikega 2.**
- 2. Määruse nr 715/2007 artikli 5 lõike 2 punkti a tuleb tõlgendada nii, et katkestusseade võib olla selle sätte alusel põhjendatud üksnes tingimusel, et on tõendatud, et seade vastab kitsalt vajadusele vältida heitgaasi tagastussüsteemi mõne detaili toimimise häirete tõttu vahetuid riske mootorile kahju või õnnetusjuhtumi näol, mis on nii tõsised, et tekitavad konkreetse ohu selle seadmega varustatud sõidukiga sõitmisel. Lisaks on katkestusseade selle sätte tähenduses „vajalik“ üksnes juhul, kui sellele seadmele või sellega varustatud sõidukile EÜ tüübikinnituse andmise ajal ei võimalda ükski muu tehniline lahendus vältida vahetuid riske mootorile kahju või õnnetusjuhtumi näol, mis tekitavad sõidukiga sõitmisel konkreetse ohu.**

Allkirjad